

C-uppsats i Svenska som andraspråk
Vuxna andraspråksinlärares läranderesurser

En studie om fem vuxna andraspråktalares berättelse om sina tidigare studier och lärandet av det svenska språket.

Författare: Andreas Bertils
Handledare: Sofia Lindén
Examinator: Eva Lindström
Ämne/huvudområde: Svenska som andraspråk III
Kurskod: SS2008
Poäng: 15hp
Examinationsdatum: 2019-06-05

Abstract:

I den här studien har fem vuxna andraspråksinlärare intervjuats i en norrländsk inlandskommun. Syftet var att undersöka deras narrativ gällande deras lärande från deras hemländer samt deras studier i svenska i Sverige. Fokus har varit att synliggöra vilka symboliska kapital som framhävts som viktiga i lärandet i hemländerna samt i Sverige i och utanför skolan. Undersökningen visar bland annat att respondenternas tidigare skolbakgrund med hårda regler och bestraffningar har gjort dem fokuserade i klassrummet. Det visar även att man trots många år i skolan på högre utbildningsnivå inte självklart har någon fördel när man kommer till Sverige. Undersökningen visar också att sociala kontakter med svensktalande är viktiga för att lära sig svenska. Flera av respondenterna är vana att studera själv hemma. De anser att mer jobb och praktik tidigare inom sfi-undervisningen skulle leda till att de lär sig mer svenska snabbare. De upplever friheten i svenska skolan som något positivt samtidigt som något nytt och främmande som leder till vissa svårigheter.

Nyckelord:

vuxna andraspråksinlärare, svenska som andraspråk, symboliska kapital, narrativ, lärande i skola, lärande hemma

Innehållsförteckning

Inledning	1
Syfte	1
Disposition	2
Teoretiska utgångspunkter	2
Förklaring av symboliskt kapital och habitus	2
Habitus och symboliskt kapital i skolan	3
Tidigare forskning	4
Metod	5
Val av metod	5
Urval och avgränsningar	5
Genomförande	5
Databearbetning och analysmetod	6
Forskningsetiska överväganden	6
Narrativ analys	7
Resultat	7
Deltagarna i undersökningen och deras bakgrund	7
Salina från Eritrea	7
Amina från Afghanistan	7
Yonas från Eritrea	8
Ali från Eritrea	8
Shamun från Syrien	8
Innehav av kapital i lärandet	8
Avsaknad av kapital i lärandet	11
Behovet av nya kapital för lärandet	12
Diskussion	13
Resultatdiskussion	13
Metoddiskussion	14
Slutdiskussion	15
Referenser	16
Bilagor	18

Inledning

Jag har sedan jag tog min lärarexamen 2008 delvis jobbat med vuxna andraspråksinlärare i en Norrländsk inlandskommun. Först som lärare inom svenska som invandrare (sfi), sedan som lärare inom den kommunala vuxenutbildningen i svenska som andraspråk på grundläggande nivå och gymnasial nivå. En sak som jag har funderat på mycket under denna tid är vad dessa vuxna elever har med sig hit för resurser till Sverige gällande sitt lärande. Vad har de exempelvis med sig för kunskaper om att lära sig ett nytt språk eller träna med läxor hemma? Vad förväntar de sig av mig som lärare och om lärandet i skolan? Vad tycker de egentligen om den svenska skolan? Vissa av dessa frågor berörs i våra kartläggningar men svaren är sällan särskilt utförliga när dessa kartläggningar görs.

Vi tar ofta för givet att vår svenska skola för denna elevkategori är välkomnande, integrerande och i toppen gällande att lära sig det svenska språket. Men vad vet man om det egentligen. Professor Elisabeth Elmeroth menar att skolan i Sverige i månt och mycket är en sluten monokulturell och andrafierad spelplan (Elmroth, 2018). Detta gäller säkert även för oss inom vuxna andraspråksutbildningen. Förväntar vi oss att utbilda dessa invandrare till ”vita svenskar från medelklassen”? Hur jobbar vi i realiteten med dessa vuxna människor? Tar vi vara på all deras enorma kunskaper de besitter, jobbar vi verkligen på ett tillräckligt bra sätt med eleverna?

I läroplanen för svenska för invandrare kan man läsa följande:

Kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare är en kvalificerad språkutbildning som syftar till att ge vuxna invandrare grundläggande kunskaper i svenska språket. En elev med ett annat modersmål än svenska ska inom utbildningen få lära sig och utveckla ett funktionellt andraspråk. Utbildningen ska ge språkliga redskap för kommunikation och aktivt deltagande i vardags-, samhälls- och arbetsliv samt fortsatta studier (Skolverket, 2010).

När man läser detta som helhet känns det ändå som kloka ord. Men om man granskar några formuleringar i texten ser man problematik som kan uppstå och problematik vi inom skolan känner igen oss i. Vi ska bedriva ”en kvalificerad språkutbildning” som i sin tur ger ”grundläggande kunskaper” i svenska och samtidigt få eleverna att få ett ”funktionellt andraspråk”. Vad en kvalificerad utbildning är och vad som räknas till ett funktionellt språk ska vi själva bestämma. Men eleverna ska efter utbildningen kunna vara aktivt deltagande i vardags-, samhälls- och arbetsliv, dessutom ska eleverna vara aktiva deltagare i fortsatta studier. Det räcker alltså inte att en elev ska vara förberedd för arbetslivet, de ska även vara förberedd för vidare studier. Detta är en problematik i mötande av människor som i stor utsträckning enbart vill lära sig språket, komma in i samhället och få ett arbete och vi i skolan vill att de lära sig mer om skolrelaterade saker som man enbart har nytta av innanför skolans väggar.

Det är utifrån dessa funderingar jag tar avstamp i denna undersökning. Jag vill helt enkelt skaffa mig mer kunskaper om de elever jag undervisar.

Syfte

Huvudsyftet med uppsatsen är att studera vuxna andraspråksinlärares erfarenheter med att lära sig svenska på och utanför vuxenutbildningen (VUX). Fokus ligger på två områden: Det första är hur dessa individers sociala, utbildningsmässiga och språkliga tillgångar har hjälpt dem eller har varit till last i deras process att lära sig svenska. Det andra är hur de utifrån sina erfarenheter skulle vilja förbättra andraspråksutbildningen i skolan men även förbättra lärandemöjligheterna utanför skolan.

Frågeställningar som jag har utgått från är:

- Vilka utbildningsmässiga, språkliga och kulturella tillgångar hade deltagarna med sig till Sverige och hur upplever de att deras tillgångar har fungerat när de lärt sig svenska i skolan och utanför skolan?
- Vilka tillgångar anser de är nödvändiga för att lära sig svenska i Sverige?
- Vilka tillgångar saknar de på och utanför vuxenutbildningen när de lär sig svenska?

Genom att ställa dessa frågor kan jag få en indikation på faktorer som påverkar hur andraspråkstalare lär sig det svenska språket. Dessa indikationer kan bidra till hur språkundervisningen kan utformas för att underlätta inläringen och hur man tar tillvara på andraspråkstalarnas erfarenheter.

Disposition

Uppsatsen kommer att inledas med en teoretisk genomgång av symbolisk kapital och habitus utifrån Pierre Bourdieus teori. Att jag valt att göra detta är för att tydliggöra denna teori och dessa centrala begrepp som jag utgår ifrån i min undersökning. Detta tydliggörs sedan genom en genomgång av teorin i skolmiljön. Efter detta berörs liknande undersökningar och resultat inom området under rubriken *Tidigare forskning*. För att få en inblick i tillvägagångssättet och hanteringen av materialet så beskrivs detta i Metoddelen, här går jag även igenom vad en narrativ analys är. Sedan presenteras resultatet som efterföljs av en diskussionsdel.

Teoretiska utgångspunkter

Nedan förklaras först symboliskt kapital och habitus. Efter detta görs en teoretisk exemplifiering utifrån symboliskt kapital och habitus inom skolan.

Förklaring av symboliskt kapital och habitus

För att tolka det material jag har samlat in har jag valt att utgå från Pierre Bourdieus teori om symboliska kapital och habitus. Vi människor befinner oss ständigt i olika sammanhang. Alla dessa olika sammanhang kan beskrivas som fält. Beroende av fältets karaktär menar Sharif (2017) så krävs det olika erfarenheter, kunskaper och förutsättningar för att kunna göra sig förstådd inom fältet. Exempelvis i ett fält där deltagarna vill lära sig ett nytt gemensamt språk så är det av stor vikt att de som befinner sig i fältet ”vill lära sig” språket, annars hamnar de deltagare som inte vill lära sig språket (om de är i minoritet dvs.) utanför. Nu handlar symboliskt kapital inte enbart om ”viljan”. Symboliskt kapital innefattar olika typer av egenskaper, kunskaper och tillgångar.

Bourdieu delade in det i tre olika kapitalarter. Det ekonomiska kapitalet som innefattas av ekonomiska och materiella tillgångar. Det sociala kapitalet som är ens familjeband och sociala nätverk runt om i samhället. Det kulturella kapitalet som är ens vetskap om finkultur, kunskap och språk (Bourdieu, 1993). Just språket har stor betydelse för oss människor när vi interagerar. Inte bara att vi kommunicerar med ord utan att vi kommunicerar med specifika ord som i det sammanhang vi befinner oss har en betydelse som det kanske inte har i ett annat socialt fält. Suzan Duzek (2017) menar att man i Bourdieus teori ska se språket som normerande och att det är ett maktmedel. Ett exempel här är det Allan Luke (2009) beskriver i sin genomgång av Bourdieu inspirerad kritisk forskning i USA, Nya Zeeland, Australien, Kanada och Storbritannien. Luke menar att det finns klara empiriska bevis på att majoriteten inom

skolfälten i dessa länder diskriminerar minoriteten, främst andraspråksminoriteten som inte alls har samma förutsättningar att förstå det språk som används i skolan.

Duek (2017) förklarar habitus utifrån Donald Brodys tolkning vilket även jag använder mig av. Enligt detta är habitus ett system av samlade kunskaper, erfarenheter och handlingsmönster som samlats på under människors liv och som styr vårt agerande och bygger upp våra uppfattningar. Det råder alltså enligt Bourdieu ett gemensamt habitus i fälten som människorna i det agerar utifrån. Och om man då inte har samma förutsättningar att förstå språket som talas i fältet så har man inte heller samma förståelse om fältets habitus för att återkoppla till Lukes empiriska iakttagelser.

Brutus Östling skriver i den svenska utgåvan av Bourdieus *Kultur sociologiska texter* (1993) att habitus enligt Bourdieu inte är något som är bestående. Människor har skapat den och människor kommer att fortsätta förändra den genom sina praktiker, genom hur de agerar, genom deras symboliska kapital och genom hur samhället i stort förändras. Men så länge fältet har sin maktstruktur och sina specifika kapital som passar in i just detta fält så är det den strukturen och de kapitalen som agenterna (personerna i fältet) förhålla sig till. Bourdieu uttrycker det bland annat så här:

Varje fälts specifika logik bestämmer vilka egenskaper som *är gångbara* på just den marknaden, vilka som är relevanta och *verksamma* i det aktuella spelet, och som *i förhållande till detta fält* fungerar som specifikt kapital och därigenom som förklarande faktor till praktikerna. Detta betyder konkret att den sociala rang och specifika makt agenterna finner sig tilldelade på ett visst bestämt fält framförallt beror på vilket specifikt kapital de kan mobilisera – oavsett om de i övrigt besitter den ena eller den andra arten av kapital. (s. 270)

Dessa olika kapital blir symboliska i ett fält när deltagarna eller agenterna, som Bourdieu (1993) benämner dem, erkänner värdet av dem. Exempelvis kan ens skicklighet i att tillreda sushi vara av litet värde inom restaurangfältet om man där inte accepterar att man har maträtter med rå fisk. Kapitalet man har gällande tillagning av sushi har då litet värde. Om marknaden sedan förändras och fler och fler uppskattar rå fisk, och i synnerhet sushi, kommer ens kapitaltillgångar gällande kunskap att tillaga sushi vara av stort värde. Och kapitalet i fråga blir symboliskt.

Habitus och symboliskt kapital i skolan

Enligt Allan Luke (2009) skulle skolan tjäna på att ha styrdokument likt läroplaner som är Bourdieuinspirerade. Undersökningar har visat menar Luke, som jag tidigare har hänvisat till, att den dominerande gruppen i skolfältet styr över minoriteterna. Språket inom fältet är ett språk som styrs av förstaspråkstalarna med starkare socioekonomisk bakgrund. Luke menar att man aktivt måste jobba med skolans ”lingua franca”, så att språket blir för alla.

Duek (2017) är inne på samma linje som Luke men med en annan lösning. Hon menar att vi i skolan självklart måste granska oss själva och på hur vi uttrycker oss. Hon menar även att vi måste hjälpa grupper som har svårt att anpassa sig till skolfältet så att de får förutsättningar och verktyg för att klara av skolan och att de kan nå en så hög utbildning som möjligt. Enligt Duek så använde Bourdieu sig av begreppet *méconnaissance* vilket Duek översätter som *misskänna*, ett icke-erkännande av habitus och symboliskt kapital i ett fält. Det gäller att jobba bot på detta inom skolan så att man får en överensstämmelse till habitus, vilket Duek beskriver som kongruens. Här härleder Duek till Blackledges resonemang om att det råder sociokulturell inkongruens mellan hem och skola. Exempelvis har nyanlända elever och deras föräldrar svårt att förstå det som sker i skolan och väljer att ställa sig utanför. Skolan å sin sida har förutfattade

meningar om nyanlända och deras föräldrar och väljer att inte närma sig dem utan man ställer sig avvaktande och förväntar att de i sinom tid förstår vad som förväntas av dem. Här menar Duek att man inom skolan måste jobba med sociokulturell kongruens, vilket innebär att man ökar förståelsen mellan hem och skola så att man underlättar elevers lärande på skolan samt lärandet i hemmen.

Tidigare forskning

Forskning som är inriktad mot vuxna andraspråksinlärare är tyvärr ganska begränsad. Däremot, av de forskningar som finns mot andraspråksinlärare så finns det några studier som har fokus mot andraspråksinlärare och med en teoretisk utgångspunkt från Bourdieu, dock övervägande mot yngre andraspråksinlärare i grundskola och gymnasiet. Nedan kommer jag gå igenom några studier som berör mitt område. Jag kommer inleda med en generell forskningsbild i området från forskningsfältet i Sverige för att sedan övergripligt gå igenom fyra studier.

Forskning har visat att den svenska skolan brister i att ta vara på nyanlända elevers tidigare skolbakgrund. Bouakaz och Bunar (2015) menar bland annat att nyanlända högstadiееlevers tidigare skolkunskaper ej erkänns som ett kapital i den svenska skolan. Utan eleverna förväntas att byggas upp igen kunskapsmässigt från grunden in i det svenska samhället. Problematiken är dock att dessa elever har kvar sina tidigare skolerfarenheter och kunskaper. Detta leder till en konflikt för eleverna, det nya mot det gamla och en stark känsla av stagnation.

Hagström (2018) drar liknande slutsatser i sin avhandling som fokuserar sig på andraspråkstalande elever inom Språkintruktionsprogrammet (SI). Hagström menar att flertalet av eleverna anser att SI är en vänthall. De känner sig understimulerade och att deras tidigare skolerfarenhet ej tas tillvara.

En annan svensk forskning med liknande resultat är Michael Lidblads avhandling (2016) I denna avhandling studerades 20 personer med invandrarbakgrund och som hoppat av gymnasiet. Lidblad har bland annat sin utgångspunkt från Bourdieus teori samt att han valt att en narrativ analys för att bearbeta resultatet. Utifrån detta kunde han se att det sociala rummet framför allt skolan inte är en jämlik plats. Studien visar att det är svårt för elever med invandrarbakgrund att känna sig som en del av den svenska skolan. Enligt flera ses de enbart som ”invandrare”. Studien visar också att det svenska språket anses som nyckeln att lyckas i samhället. Avsaknaden av svenskar i deras geografiska bostadsområden ses som en stor brist. Familjen är extremt viktig för att man ska kunna möta motgångar och ta sig vidare i livet och mot arbete.

Susanne Duek (2017) har även hon i sin avhandling utgått från Bourdieu i sin analys. Skillnaden gentemot Lidblad är att Dueks etnografiska studie har utgångspunkt från sex stycken andraspråksbarns litteracitetspraktiker inom olika arenor, skolan, förskolan och hemmen. Slutsatser Duek drog i sin studie var bland annat att skolan och hemmens samspel begränsas och att barnens språkliga och sociokulturella kapital osynliggörs i skolans praktik, som barnen har anpassat sig till. Genom detta så blir det menar Duek en hög grad av sociokulturell inkongruens (ej tillvaratagande) mellan skolan och hemmen och detta leder till att det blir mindre lyckad kommunikation mellan hemmet och skolan. Duek menade även att det ligger en hel del lösa antaganden bakom detta. Inte bara från skolans sida. Duek menade att eleverna och deras mödrar var ju både oerfarna från tidigare studier och från skolans miljö. Så många antaganden som blir inkongruerande beror även på föräldrar och elevers antaganden om hur saker och ting ska fungera.

Enligt Duek förändrades rådande habitus i hemmen gällande hantering av det muntliga och skrivna praktikerna. Duek menade att hemmen hade en muntlig berättarkultur som tyvärr minskade drastiskt allt eftersom. Hemmen hade också få

artefakter på hemmaplan som bjöd in till läsning. Nya rutiner och beteenden i hemmen blev vanligare, exempelvis att man började med inköpslistor och komihåg lappar som man tidigare aldrig hade använt sig av utan att detta alltid tidigare skulle minnas.

Sista forskningen jag tänker beröra och som har relevans till denna studie är Hassan Sharifs (2017) avhandling. Även denna är en svensk studie och med likhet med Lidblads studie studeras gymnasieungdomar. I denna studie följer Sharif 16 ungdomar med irakisk bakgrund som läser IVIK-programmet¹. En anmärkningsvärd sak som kommer fram i Sharifs studie är att flertalet av eleverna ansåg att introduktionsutbildningen till en kunskapsmässig och kulturell stagnation. Sharif framhåller också att skolan även underskattade elevernas kunskapsmässiga och kulturella tillgångar som ungdomarna hade med sig.

Metod

Val av metod

Denna undersökning är en kvalitativstudie som utgår från fem stycken djupintervjuer med fem olika respondenter. Detta är en narrativstudie och enligt Denscombe (2018) så ska en narrativ analys göras genom en kvalitativ metod. Detta har gjorts i detta fall för att få de intervjuade personerna att berätta så mycket som möjligt av sina berättelser, eller narrativ gällande deras erfarenheter från skolan, dels från deras hemländer och dels från den svenska skolan under tiden de har lärt sig svenska.

I undersökningen som är en C-uppsats begränsades antalet intervjuer till fem. Detta för att kunna skapa kontakter med respondenter, intervjuar, transkribera samt analysera materialet under en begränsad tidsperiod.

Urval och avgränsningar

Genom att jag bor och verkar i en Norrländsk inlandskommun så tyckte jag det skulle vara av intresse att undersöka en norrländsk inlandskommun i detta arbete. Kommunen jag valde ut har 2000-10 000 invånare och ligger norr om Dalälven. Jag skapade kontakter med lärare och rektorer i en kommun som fyllde dessa kriterier och jag fick godkänt att göra undersökningen där och använda mig av deras lokaler vid eventuella intervjuer med mera.

Urvalet av respondenter är vuxna andraspråkinlärare från ett ickeuropeiskt land. De ska ha bott i Sverige i minst två år och längst sju år, och att de minst ska ha studerat klart kurs C i sfi. Kriteriet jag hade var att de helst skulle vara från de fem vanligast förekommande länderna som vi får invandrare från i Sverige vilka enligt SCB (2016) var Syrien, Eritrea, Irak, Indien och Afghanistan. Jag följer detta kriteriet i undersökningen dock är 1 av deltagarna från Iran. Däremot är hennes föräldrar från Afghanistan och hon har aldrig känt sig som en iranier. Hon identifierar sig som afghan. Många av de som kommer från Afghanistan har också skolerfarenhet från Iran vilket gör att hennes narrativ blir väldigt intressant (Migrationsverket, 2019). Min ambition i urvalet var även att försöka fördela respondenterna så minst två var exempelvis kvinnor.

Genomförande

När man jobbar med en kvalitativ undersökning så kan det lätt bli problematiskt när man ska insamla och bearbeta materialet. Patel och Davidsson (2003) menar att varje forskare måste hitta sitt eget sätt att arbeta med just sin studie. Sättet jag har valt är att

¹ Sedan Lgy11 har IVIK bytt namn och skepnad till Språkintruktionsprogrammet (Skolverket, 2019)

jag först tog kontakt med personer i den aktuella kommunen där undersökningen har ägt rum. Jag valde att använda mig av grindvaktare eller så kallade gatekeepers som bland annat Denscombe skriver om (2018). Dessa var i detta fall rektor och lärare inom vuxenutbildningen. När jag fått grönt ljus av dem så började jag fråga intressenter om de ville vara med i undersökningen.

Problem som uppstod i genomförandet var tidsrelaterade och urvalsrelaterat. Tidsmässigt så är c-uppsatstiden väldigt begränsad och man måste jobba snabbt. Tre av intervjuerna bokades en vecka i förväg, fyra av intervjuerna kunde jag genomföra efter två dagar efter jag fått kontakt med dem. Urvalet blev styrt. Jag fick några förslag av intressenter genom mina grindvaktare. Jag ville ha en spridning mellan länder efter mina urvalskriterier. Inte alla hade möjlighet så det blev de som kunde vara med.

Intervjuerna ägde rum i skollokaler eleverna var bekanta med. Jag spelade in intervjun men valde att enbart spela in den del av samtalet som berörde syftet. Inledningen och avslutningen gjorde utan att inspelningen var på. Den kortaste inspelade intervjun tog 33 minuter och 53 sekunder, den längsta tog 43 minuter och 58 sekunder.

Till min hjälp under intervjuerna använde jag mig av en frågemall som jag hade utformat så att jag skulle leda samtalet mot syftets frågeställningar (se frågemallen i bilaga 1). För att förbereda mig för intervjuerna så valde jag även att utgå från Denscombes tips till intervjuare "Färdigheter vid intervjuer ansikte mot *ansikte*" och "*Att genomföra en intervju ansikte mot ansikte*" (2018, s. 281-290). I intervjuerna har fokus legat på att vara uppmärksam på vad respondenterna har sagt, att vara lyhörd mot deras känslor, att respektera tystnaden om när den har uppkommit samt leda samtalet framåt när detta har behövts och att följa upp saker när det funnits behov av att fördjupa sig i vissa delar.

Databearbetning och analysmetod

Deltagarna har avidentifierats i transkriberingen och i uppsatsen väljer jag att benämna dem med påhittade namn. För att ytterligare anonymisera respondenterna har jag även valt att inte vara exakt gällande deras ålder utan jag förklarar det med tioårs spann (exempelvis 30-40 år). Jag valde även att föra anteckningar under intervjun, detta var en fördel då jag efter avslutad bandinspelning hann läsa igenom och ställa några följdfrågor till ifall jag upplevde otydligheter i deras berättande. Att jag valde denna metod för transkribering var för att jag anser att den blev enkel och tydlig i analysarbetet då jag bearbetade deltagarnas berättelser. Den kortaste transkriberingen blev 11 sidor och den längsta 14 sidor.

Det jag sedan har analyserat i det transkriberade materialet är respondenternas berättelser, deras narrativ, av deras upplevelser från skolan i deras hemländer och deras upplevelser i skolan i Sverige när de har studerat svenska. Jag har i analysen fokuserat på berättelser som berör kapital och habitus utifrån Bourdieus teori.

Forskningsetiska överväganden

Jag har utgått från Vetenskapsrådets skrift *God forskningsed* (2017). Deltagarna i undersökningen har informerats om syfte av undersökningen och att de frivilligt får ställa upp på att bli intervjuade och att de när som helst kan välja att avbryta sitt deltagande. Detta har skett muntligt och genom informationsbrev som även användes som samtyckesblankett (se bilaga 2). De har även blivit informerade av att deras deltagande är anonymt. Det inspelade materialet är förstört efter transkribering. Det transkriberade materialet är avkodat och anonymiserat. De har även blivit underrättade av att deras berättelser enbart är för min forskning.

Narrativ analys

För att bearbeta materialet från deltagarnas berättelse har jag valt att analysera dem utifrån en narrativ analys. Genom att denna undersökning är mer en sociolingvistisk undersökning så utgår den narrativa studien från ett samhällsvetenskapligt perspektiv så som Denscombe (2018) beskriver den. Den narrativa analysen utgår från studieobjektens berättelser och deras syn på omgivningen eller specifika händelser. Denscombe menar att materialet till en narrativ analys vanligtvis ska innehålla tre egenskaper. För det första ska det ha ett specifikt syfte, i detta fall är det berättelse om tidigare skolerfarenheter i Sverige och i deras tidigare länder de bott i. För det andra ska handlingen behandla det förflutna samt nuet, i denna undersökning blir fokus på deras tidigare studier och erfarenheter kring detta samt hur de ser på studier idag. För det tredje ska berättelserna involvera människor, vilket deras berättelser i denna studie gör, familjen, skolpersonal, släkter, vänner, myndighetspersoner med flera.

Enligt Denscombe så går det att analysera narrativen utifrån två sätt. Det ena är hur berättelserna konstruerar en personlig värld. Det andra sättet som jag har fokus på i denna studie är hur berättelserna konstruerar den sociala världen. Hur den kulturella betydelsen påverkar synen på berättandet och hur detta i sin tur kan härledas inom och mellan olika sociala fält och vidareföras mellan generationer.

Resultat

I resultatdelen presenteras respondenterna från början. Detta görs här för att deras sociala kapital presenteras utifrån deras bakgrund. Efter detta går jag igenom respondenternas innehav av kapital, avsaknad av kapital samt behov av kapital inom lärandet i skolan samt i lärandet hemma.

Deltagarna i undersökningen och deras bakgrund

Salina från Eritrea

En kvinna från Eritrea mellan 20 och 30 år gammal. Salina är uppvuxen i ett mindre samhälle nära gränsen till Etiopien i en familj med fyra barn och en ensamstående mamma. Hennes mamma kan varken läsa eller skriva. Hon försörjde sig med att odla och sälja grönsaker på ortens torg. Salina tillhör folkgruppen tigreaner (se bl.a. Utrikespolitiska institutet, 2019) och har tigrinja som förstaspråk. Hon är det äldsta barnet i familjen och hon studerade i åtta och ett halvt år i skolan i Eritrea. Hon läste inte klart det sista året i grundskolan, år nio, utan hon valde att fly till Sverige via Sudan. Hon kom ensam till Sverige som vuxen.

Amina från Afghanistan

En kvinna mellan 30-40 år född och uppvuxen i Tehran i Iran men som identifierar sig som afghan. Hennes mor och far är flyktingar från Afghanistan och de tillhör folkgruppen hazarer och hon har dari som förstaspråk men har läst persiska i hela sin skoltid. Hennes far jobbar mestadels som byggarbetare, men han har haft många olika jobb i sitt liv. Han studerade vuxenskola när han var äldre och han kan läsa och skriva. Aminas mor har inte studerat och kan varken läsa eller skriva. De var fyra barn, Amina var äldst. Amina läste i iransk skola och har läst klart gymnasiet. Hon gifte sig vid 20 års ålder och fick barn och blev hemmafru. På grund av att hennes man blev skadad måste Amina jobba. Hon studerade även en motsvarande undersköterskeutbildning på sex månader. Amina, hennes man och deras barn kom tillsammans som kvotflyktingar till Sverige.

Yonas från Eritrea

En man i åldern 40-50 år från en mindre stad nära huvudstaden Asmara i Eritrea. Yonas växte upp i en familj med fyra barn med en ensam arbetande mamma. Mamman har inte läst i skolan och har svårt med att läsa och skriva. Hon äger och driver fortfarande en liten butik vilket hon har gjort i många år. Yonas är inte det äldsta barnet men enda sonen med två systrar. Han tillhör liksom Salina folkgruppen tigreaner och har tigrinja som första språk. Han har läst klart gymnasiet samt ett år på college. Efter flera år på flykt återförenades Yonas med sin fru och sina barn i Sverige.

Ali från Eritrea

En muslimsk eritreansk man i 30-40 års åldern från ett mindre samhälle nära Röda havet. Ali kommer från en familj med sju syskon där han var näst yngst. Hans förstaspråk är tigré och han tillhör inte folkgruppen tigreaner (Utrikespolitiska institutet). Han läste i skolan till årskurs sex då han slutade för att han måste jobba och hjälpa sin familj. Alis undervisningsspråk var tigrinja, hans lillebror som läste i en annan stad fick läsa på tigré samt tigrinja och arabiska. Alis mamma var ensam, hans far dog när han var liten. Hans storebröder var i militären så han behövde hjälpa till hemma med deras mindre jordbruk. Han började även jobba vid tidig ålder med diverse ströjobb. Hans flykt till Sverige tog nästan två år via Sudan, Libyen och Italien. Han kom själv till Sverige men återförenades med sin lillebrors familj efter 1 år.

Shamun från Syrien

En man i 50-60 års åldern från Syrien med kurdisk bakgrund. Uppväxten i en liten by i vid gränsen Syrien-Turkiet. Flyttade som barn med sin familj, först till ett samhälle i centrala Syrien sedan till Aleppo. Shamun har åtta syskon och han är näst äldst. Hans far har läst i skolan i fem år och hans mor har aldrig gått i skolan och kan varken läsa eller skriva. Mamman var hemmafru vid uppväxten och hans far arbetade på bensinstationer. Han utbildade sig till elektriker på yrkesgymnasium, gifte sig och skaffade tre barn. Efter att arbeta några år efter studierna investerade Shamun i en egen butik där han sålde och lagade elektronikprylar. Den butiken drev han tills kriget kom och han och hans familj tvingades på flykt. Efter två år i Turkiet flydde han vidare till Sverige. Shamun valde att åka till Sverige ett och ett halvt år tidigare än sin familj.

Innehav av kapital i lärandet

Samtliga fem deltagare i undersökningen berättar att deras auktoritära skolgång från deras ungdom har varit positiv när de sedan har börjat lära sig svenska i vuxen ålder i Sverige. Respondenterna berättar om liknande upplevelser från deras skolbakgrund i deras hemländer. Deras vana att lyda lärarna har gjort att de har varit mer fokuserade när de varit i skolan och lärt sig svenska. De talar även om friheten i den svenska skolan hur den har givit dem en mer positiv attityd gentemot att vara i skolan. Rädslan av att få stryk och straff vid förseelser har bytts ut mot en mer välkomnande positiv känsla gentemot skolan.

Alis narrativ av den egna skolgången i Eritrea gällande lärarnas våldsutövning är tortyrliknande. Han själv fick utstå en hel del fysisk våld från lärarna i skolan men han var alltid fokuserad i skolan i Eritrea. Något han har haft problem med här i Sverige. Här i Sverige tappar han lätt fokus under lektioner.

”För mig från mitt hemland, om jag skulle ha hjälp och skulle berätta min lärare och jag skulle vara tyst och lyssna, ja jag lyssnar mer. Jag ska inte spela [leka] utan jag bara sitter och studerar. Och man ska gå med lärare och lyssna på vad lärare säger. Jag hade kontakt mer med läraren.” (Ali)

Alla fem respondenter är vana att få många läxor från sina hemländers skolor vilket har gjort att de är van att ta med sig sina skoluppgifter hem för att öva och träna på hemmaplan. Inte alla är av uppfattningen att många läxor leder till bättre lärande. Snarare är deras uppfattning att många läxor och många hårda regler där fysisk bestraffning har varit vanligt förekommande är något som leder till att barn tycker skolan blir tråkig. Amina menar att friheten som man upplever i den svenska skolan leder till att vuxna och barn tycker betydligt mer om skolan i Sverige. Eller som hon bland annat uttrycker det då hon förklarar skillnaden mellan iransk och svensk skola för yngre barn.

” I Iran man också har kort rast men inte så roligt, men här i Sverige till exempel barnen i, mellan årskurs ett, förskoleklass till jag vet inte fyra eller tre, när de har rast de kan äta frukt och de kan titta på teve och sånt. Men i Iran inte så här. Och skolan är mycket tråkig för barn. Skolan i Sverige du studerar och spelar [leker] tillsammans det är lite roligare för barn och de tycker om att gå till skolan.” (Amina)

Enligt Amina är det inte bara barnen som tycker att skolan är roligare. Förutom en negativ erfarenhet med en vikarierande lärare som enbart satt och gjorde annat under lektionerna så är hennes erfarenhet av skolan i Sverige positiv.

Fyra av fem har erfarenhet av ensamstudier hemma där de för det mesta studerade själv och absolut inte fick någon hjälp av någon förälder eller någon äldre person. Det är enbart Shamun som menar att hans pappa hjälpte honom hemma med hans studier under hans studietid i Syrien. Hans mor kunde inte läsa och skriva så det var hans far som ställde upp och hjälpte och stöttade Shamun och hans syskon. En annan sak som särskiljer Shamun är även att han berättar om att han ofta studerade med sina kamrater under gymnasietiden. Det samtliga deltagare har gemensamt är att de säger sig tränat läxor med sina syskon och i synnerhet sina yngre syskon. Amina berättar att hon hjälpte sina syskon men att det nog inte egentligen behövdes, för de var så mycket smartare än vad hon var. Både Amina och Shamun är numer föräldrar och båda två beskriver att de hjälper deras barn med deras hemuppgifter och att det är en självklarhet. Amina berättar om den goda kontakten med skolan hon har i frågan om sina barn och hur hon exempelvis har tränat vissa saker med dem som skolan haft som önskemål att de tränade mer hemma. Nedan följer hennes beskrivning av ett sådant tillfälle.

”...när hon var i förskoleklass läraren sa, min dotter heter Jenny. ”Jenny lär sig inte färgen” och jag sa ”okej, jag sa ”jag ska träna det med henne hemma”. Jag sa till min dotter ”gå och hämta blåa grejer”, och hon hämtade för mig blåa eller om hon tog någonting fel jag sa ”nej det är inte blåa du måste tillbaka den här”, och nästa gång det var gråa eller gula och sen hon lärde sig färgen också.” (Amina)

Respondenternas erfarenhet gällande att lära sig ett nytt språk innan de kom till Sverige är av olika karaktär. Salina lärde sig grundläggande engelska i årskurs åtta, där fokus var på grundfraser och vanligt förekommande engelska ord samt alfabetet. Hon skulle fortsatt i årskurs nio men hon valde att avbryta sina studier och istället fly landet. Yonas som likasom Salina är från Eritrea lärde sig engelska även i årskurs nio och fortsatte sedan läsa engelska på gymnasiet. Ali lärde sig inte ett annat språk förutom tigrinja, som inte var hans språk som talades hemma men som han blev tvingad att lära sig och studera utifrån under sin skolgång. Shamun lärde sig franska på högstadiet och gymnasiet och Amina läste både arabiska och engelska under samma årskurser. Till

skillnad från övriga respondenter som lärt sig språk i skolan så undervisades inte Aminas arabiska- och engelskakurs på arabiska och engelska utan på persiska. Vilket enligt Amina har gjort att hennes språkkunskaper i dessa ämnen är väldigt begränsade.

Det viktigaste när man lär sig ett språk är enligt samtliga respondenter i denna undersökning att man samtalar språket med människor, framförallt svenskar. Inte alla känner att de besitter färdigheter att bara tala med folk. Några av respondenterna håller sig på avstånd och hoppas innerligt att svenskar ska ta kontakt med dem för de vill inte själv tränga sig på. Andra i denna undersökning tar gärna kontakt med svenskar oavsett. De är medveten att de tränger sig på ibland, exempelvis när de ihärdigt tvingar grannarna att samtala med dem. Men de anser att det är av ytterst vikt att samtal sker.

Ali, Salina och Shamun har samtliga uppfattningen att de har sociala färdigheter sedan tidigare som har hjälpt dem när det gäller att ta kontakt med människor. Ali fick tidigt veta vikten i att ta kontakt med människor är viktigt för att kunna få ett arbete. Och redan första veckan i Sverige tog han kontakt med en pizzeria för att få jobb vilket han fick någon dag. Ali skaffade även jobb nästan direkt när han kom till den här kommunen. Han etablerade kontakt med en pizzeria på centralorten, fick Arbetsförmedlingen med på att han skulle jobba där och arbetsförmedlingen i sin tur ordnade etablerings jobb åt honom på pizzerian på ett och ett halvt år. Nackdelen var att han jobbade mestadels i köket och där pratades det enbart arabiska.

”...sen Pernilla från Arbetsförmedlingen hon sökte till mig jobb till Pizzan [har ett annat namn] restaurangen. Och jag jobbade i Pizzan i ett år och halvt. Vi berättade arabiska bara, arabiska i ett år och ett halvt på Pizzan.” (Ali)

Salina har alltid varit framåt socialt och ständigt vilja ta kontakt med människor. Hon upplevde det som negativt i Eritrea att hon som kvinna sa och tyckte saker framför allt gentemot män. Som hon själv uttrycker det.

” Ja för att man känner frihet, frihet att säga, man känner sig fri. I Mitt hemland till exempel om jag exempelvis säger att jag älskar en kille jag kan inte säga så här ”jag tycker om dig” alltså vi blir blyg eller kan man säga. Men här är inga problem med svenskar, jag kan säga vad jag vill.” (Salina)

Shamun har drivit eget företag i över 20 år där kontakt med kunden har varit en viktig del i hans verksamhet. Han tog tidigt kontakt med svenskar när han kom till Sverige. Och så fort han har blivit erbjuden möten med svenskar har han försökt nappat. Han uppskattade språkcaféer som väldigt positivt under sin första tid i Sverige som han tillbringade i sydvästra delen av Sverige. Varje vecka en dag under två timmar kunde man komma och sitta och samtala om vad som helst. Här i denna kommun finns det också språkcaféer dock enbart en timme, en dag i månaden. Och i dessa caféer är samtalen ofta väldigt styrda, det finns väldigt lite utrymme för spontanitet, vilket Shamun anser viktigt i detta avseende. Eller som han svarade då jag ställde frågan om det inte fanns något språkcafé här i den här kommunen.

” Det finns, men bara en dag i månaden. Folket inte kontakt med nya, de bara sitter ibland de pratar om samhället hur det börjar och hur det ska bli bättre för kommunen de pratar andra saker. Vi pratade [sydvästra Sverige] i språkcafé, vilket sätt du vill med svenskarna och du göra det, det här [undersöknings kommunen] man kan inte göra det, det blir lite speciellt det här.” (Shamun)

En till sak som utmärker Shamun är hans inställning till lärande. Både Shamun och Amina berättar ganska ingående om hur de jobbar hårt för att lära sig och att de alltid jobbat hårt hemma för att lära sig. Shamun berättar om sina studier av engelska tekniska ord och begrepp inom elektronik som han övade på så han skulle hänga med i utvecklingen inom elektronikbranschen, under tiden i Syrien då han hade sin egen verksamhet. Amina berättar hur hon använt sig av Youtube och föreläsare om svenska på persiska under tre års tid. Uppskattningsvis har hon och hennes man lagt ner 40 minuter, 2 gånger i veckan på dessa föreläsningar.

Avsaknad av kapital i lärandet

Lika mycket som respondenterna tyckte deras erfarenhet från den auktoritära lärarstyrda undervisningen från deras hemländer var en fördel, var det också en nackdel bekräftande den ovana friheten som rådde i den svenska skolan. Ali beskriver en aspekt utifrån att det blivit mer frihet som gäller möjligheten att gruppera sig med vem man vill i och utanför klassrummet. Detta menar Ali leder till att människor med samma språk sitter med varandra och samtalar sitt gemensamma språk och inte svenska vilket han anser ger en negativ effekt i lärandet av svenska.

Ingen av respondenterna har någon större erfarenhet av att lära sig ett nytt språk. Deras språkundervisning i skolan skedde i slutet av deras skoltid. Visserligen har varken Amina eller Ali läst sitt modersmål i skolan. Däremot är det svårt att veta om inte deras skolspråk även kan räknas som förstaspråk. Genom att de båda är uppvuxen i områden där majoritetsspråket varit skolspråk och att de möjligtvis i tidig ålder lärde sig språket innan de började skolan.

Den största avsaknaden av kapital som respondenterna framhäver är av ekonomisk karaktär men av olika slag. Ali och Yonas berättar hur deras skolor i Eritrea såg ut och hur de fortfarande ser ut. Dessa skolor de berättar om saknar resurser i läromedel, såsom material som böcker men även tekniska hjälpmedel. Detta genomsyrar hela skolväsendet enligt Yonas.

”Mitt hemland man har ingenting, ingen dator, ingen teve, bara här inne [intervjun sker i ett klassrum] om vi vill vi kan läsa, se saker på teve, titta på teve, och så om du behöver en dator här finns dator. Sverige har det bättre, om man vill läsa till universitet och så det är bättre inte samma. Mitt hemland har ingenting.” (Yonas)

Både Yonas och Ali berättar att deras skolor saknade utbildade lärare. Lärarna var lika utbildade som dem själva. Ali uttrycker det enligt följande ”...i Eritrea, en person, till exempel, samma som mig blir lärare. Men här en man eller en person som ska bli, ska bli på universitet ska klar på universitet?” (Ali).

Som jag tidigare har varit inne på så har fyra av fem av respondenterna erfarenhet av egenstudier på hemmaplan. Detta gör att deras övning hemma för att träna på läxor och jobba med språket har ofta blivit enskilt, trots att de flesta av respondenterna menar att det är viktigt att samtala med andra då man lär sig ett språk. Yonas har under den senare tiden knutigt kontakt men en landsman med goda språkliga kunskaper som enligt Yonas upplevelse har fungerat väldigt bra för hans språkinläring. Annars har enbart kontakten med andra landsmän och klasskamrater enbart varit en arena att socialt umgås med sitt modersmål. Eller som han beskriver det ” *De kommer de har barn med sig också från hemlandet det finns många människor men när vi träffas tillsammans vi pratar tigrinska, det är inte bra*” (Yonas).

Shamuns narrativ av läxläsning på hemfronten skiljer sig från de andra som jag tidigare varit inne på. Han har blivit lärd från barnsben att föräldrar hjälper till och

stöttar sina barn i skolarbetet vilket han själv och sin fru sedan varit mån om att vidareföra mot sina egna barn. Shamun har också god erfarenhet att lära sig tillsammans med studiekamrater. Detta menade han var något som var positivt då han studerade svenska från början av sin vistelse i Sverige då han var bosatt i sydvästra Sverige. Vilket sedan har försvårats när han flyttat norrut till denna inlandskommun. Det är svårare här menar han att studera tillsammans andra än sin familj.

Behovet av nya kapital för lärandet

Det går att urskilja två saker som nästan samtliga respondenter tar upp i sina berättelser som har med behov för att möjliggöra lärandet i svenskan till det bättre. Det första är att träffa svenskar och prata svenska kontinuerligt. Det andra är att man tidigare inom sfi:n möjliggör så att man kommer ut i praktik eller liknande verksamhet så man får se hur samhället fungerar utanför skolväggarna.

Samtliga har haft en strävan att träffa svenskar att umgås socialt med. Men inte alla har lyckats. Yonas exempelvis har jobbat på detta under en längre tid och har nu för några veckor sedan en svensk person som han umgås med och samtalar svenskaläxor med mera med. Personen har han träffat via kyrkan. Salina träffade svenskar tidigt, men har aldrig riktigt använt dessa kontakter till att träna läxor med. Tre av fem bor i områden i kommunen där det är fler människor. Dessa tre upplever inte segregation, tvärtom har de alla flera svenska grannar. De andra två som bor i mer glesare områden i kommunen upplever inte att det är färre svenskar att socialiseras med, det är bara färre personer allmänt vilket försvårar möjligheten till socialisation.

Respondenterna har alla en varierande tid inom sfi. Några läste under två år, andra över tre och vissa är fortfarande kvar. Men det de har gemensamt är synen att svenska inte går att enbart lära sig i klassrummet utan att man måste ut och prata med människor, man måste ut och jobba. Shamun förklarar detta på ett intressant sätt. Han är ganska hård i sin dom mot sfi:n och menar att skolspråket är en sak men att svenska i samhället är ett annat, och att även svenskar skulle ibland ha det svårt de med inom sfi:n. Eller som uttrycker sig *”när man har kontakt med svenskar det blir lättare tror jag, att lära sig. I skolan man har mycket grammatik, man kan inte grammatik, bara det, svenskarna de kan också inte grammatik”* (Shamun). Shamun frågar sig hur viktigt det är med all grammatik som lärs ut. Tala är en sak och skriva är en annan. Salina ger en liknande bild och gott betyg till svenska som andraspråks elever utifrån erfarenheter från hennes nuvarande arbetsplats.

”Alltså vi som läser sfi och här på sfi eller svenska ett, två vi är duktiga på grammatiken. Om jag frågade mina kollegor de förstår inte, alltså de pratar bara svenska för att de är svenskar. Men de är inte bra på grammatik, men jag har lärt mig bra här med grammatik men jag praktisera också med språket på jobbet.” (Salina)

Salina berättar även om hur hon började begripa saker mer när hon väl lämnade skolan och kom ut i samhället i arbete.

”Ja, som jag, när jag komma här jag kunde inte svenska jag heller. Jag förstod inte heller om ”Ja, ja” jag var sån. Alltså när jag var ute och praktisera och jobba jag blev bättre. Och jag pratar med mina kollegor och så där om allt.” (Salina)

För att lära sig språket behöver man prata språket menar respondenterna. Och för att kunna prata språket så krävs förutsättningar till detta.

Diskussion

Diskussionen inleds med en resultatdiskussion där resultatet i denna undersökning kopplas till den tidigare forskning som gicks igenom tidigare. Efter detta behandlas metodanvändandet i metoddiskussionen och slutligen så blir det en slutdiskussion där arbetet avrundas och framtida forskningsfält inom området diskuteras.

Resultatdiskussion

Det som främst slår mig i Salina, Amina, Ali, Yonas och Shamuns berättelse, är deras genuina intresse att lära sig svenska och komma in i det svenska samhället. De ger eller gav allt på sina svenska-lektioner, fokuserar, lyssnar och tränar de hårt på läxor, uppgifter med mera hemma. Utifrån deras berättelse så tycker jag inte det råder någon sociokulturell inkongruens mellan hem och skola så som Duek beskriver det (2017). De upplever samtliga att de gör det som förväntas av dem av skolan och de själva jobbar hemma efter bästa förmåga så gott de kan. De ställer sig inte utanför, utan de vill vara med. Däremot på grund av det geografiska läge som Amina och Shamun har så försvåras möjligheten att träffa svenskar. Här ser man likheter med Lidblads (2016) undersökning, skillnaden är dock att varken Amina eller Shamun ger en bild av att de känner att omgivningen enbart ser dem som ”invandrare”. De menar inte att samhället motarbetar dem, de menar snarare att omständigheterna är som de är och de bor där de bor. Det gäller bara att hitta lösningar för att det ska fungera bättre. Exempelvis som Shamun är inne på, att det kanske inte räcker med enbart ett språkcafé i månaden med begränsat talutrymme för spontana och allmänna samtal. Det krävs lite mer, både från samhället men även från dem själva. För svenskan är nyckeln in i samhället menar även de, liksom ungdomarna i Lidblads undersökning.

I Lidblads forskning kom det även fram om vikten av familjen. Detta är inget jag har lyft fram så mycket i resultatdelen men de har hela tiden återkommit dit i respondenternas berättelser. Hur de hjälpt sina syskon i lärandet, mycket på grund av att deras mammor varken kunnat läsa eller skriva och att deras pappor antingen jobbat mycket eller dog när de var liten. Och hur självklart det har varit för dem att hjälpa till hemma.

Att respondenterna i denna undersökning känner en känsla av understimulation och stagnation kunskapsmässigt så som ungdomar i Hagströms (2018) och Sharifs (2017) forskning visade, finns det inga tecken på. Det finns snarare en frustration att man inte vill hålla på med grammatik inom skolan som inte ens svenskar förstår sig på. Att diskutera och samtala om verbgrupper eller perfekt particip med arbetskollegor på sin arbetsplats med svenskfödda kollegor blir inte så långlivade samtal, i alla fall inte med ett sådant innehåll. Respondenterna vill istället ut tidigare i samhället för att jobba och verka tillsammans med svenskar, för det menar samtliga respondenter i deras berättelse, det genom tal med andra man lär sig språket.

Yonas och Shamun har båda gedigna erfarenheter med utbildning från sina hemländer. Ingen av dem har någon fördel av detta i Sverige. Trots detta ser de inte det som ett problem i deras berättande mer än att saker och ting tar väldigt lång tid. Detta kan man härleda till Lukes (2009) beskrivning av hur majoriteten i samhället styr spelreglerna i skolan. Man kan även se det utifrån Dueks (2017) förklaring genom begreppet *méconnaissance*, att Yonas och Shamun i detta fall själv väljer stå utanför. För de verkar som att de accepterar sin plats i den svenska skolan och det svenska samhället och tar sin position som underställd minoritet och inväntar att deras erfarenheter i sinom tid förvandlas till symboliska kapital. För förhoppningsfull är de i deras berättelser, Yonas och Shamun.

I Dueks (2017) undersökning kommer det fram att studieobjekten efter hand ändrar sitt beteendemönster hemma gällande sin muntliga tradition, att de på så sätt ändrar sitt habitus. I denna undersökning går det inte att se nå liknande tendens. Det som däremot går att se är respondenternas strävan att göra som svenskarna gör och att på så sätt ta sig in i samhället. Är det då deras ambition att frångå saker de tidigare alltid gjort och haft som självklarheter, så är det mycket möjligt att deras habitus förändras på hemmafronten. För de verkar vilja bli som "svenskarna", på både gott och ont.

Vilka symboliska kapital har då synliggjorts i denna undersökning? Deras tidiga skolgång har haft stor betydelse. Enligt dem själva mer positivt än negativt. Det har gjort att deras fokus i det svenska klassrummet är bra. Den negativa biten här är hur de förhåller sig till den nya situationen i den svenska skolan som de alla beskriver med ord som "frihet". De säger inte uttalat att deras tidigare auktoritära regel- och straffstyrda skola har gjort det svårt att anpassa sig till den svenska skolan. Men det är annorlunda för dem. Ali menar exempelvis att beteendet förändras för eleverna här i Sverige. På så sätt så skulle man kunna säga att deras tidigare habitus i skolan gällande hur man betar sig socialt med andra elever har förändrats. Eller deras beteende har i alla fall synliggjorts här i Sverige.

Läsläsning hemma har alltid varit något de sysslat med mer eller mindre. Men för alla utom en har det i månt och mycket handlat om självstudier. Och senare i livet när de blivit äldre, studier tillsammans med syskon.

De har alla en begränsad erfarenhet att lära sig ett nytt språk. Det har varit senare i deras skolgång de har börjat läsa andra språk med skiftande karaktär. Exempelvis Amina med språkundervisning enbart på persiska, eller Shamun med franskastudier på gymnasiet på franska.

Den sociala kompetensen har lyfts fram som viktig för att lära sig svenska. Förmågan att kunna ta kontakt med svenskar för att samtala svenska är något de flesta av dem anser är viktigt. Några av respondenterna beskriver att de besitter denna, andra inte. Det de alla är överens om är att det är viktigt att man tidigt i sfi-utbildningen i Sverige ser till att de vuxna nyanlända eleverna får komma ut i samhället och på arbetsplatser där talas svenska. Så det inte blir som för Ali, en arbetsplats med 1,5 år arabiska.

Metoddiskussion

Att tro att jag som person inte påverkar hur respondenterna svarar är nog naivt. När man läser om Denscombes (2018) beskrivningar hur man bör göra samt vad man bör tänka på vid en intervjusituation så har jag brustit. Jag har exempelvis meddelat respondenterna att jag är lärare vilket kan påverka deras berättelser om hur de upplever den svenska skolan. Att de exempelvis ger en snällare bild för att de inte vill förarga mig i min maktposition som man, vit, svensk och lärare. Utifrån de samtal och berättelser jag fick ta del av så anser jag att detta inte var fallet, men det finns alltid en risk.

En till aspekt jag bör ta upp här är att mina intervjuer var lite styrd utifrån min intervjumall. Jag var ute efter respondenternas narrativ och jag hade kanske behövt förberett dem mer på detta. Att minnas till barndomen kan behövas mer betänketid till. Jag upplevde dock inte några större problem till detta, respondenterna verkade minnas samt så fick de veta i informationsbrevet på ett ungefär det jag skulle fråga dem om, så det är möjligt de var förberedd i sinnet inför intervjuerna.

Intervjuerna gjordes också på svenska utan tolk. Vi hade tillgång till lexikon både i bokform men även genom lexikon via dator och internet. Detta behövdes dock inte användas, vi lyckades övervinna vissa språkförbistringar med kroppsspråk och omformuleringar. Men risken finns att ord misstolkades och viktiga saker uteblev i

materialet. Ser man till materialet som helhet så anser jag dock att det var enbart ett fåtal missförstånd av mindre karaktär i intervjuerna.

Tidsaspekten kan ha påverkat negativt på respondenterna. Respondenterna fick inte möjlighet att lugnt och stilla sätta sig in i forskningsområdet utan det blev kort tid från det de blev tillfrågad till det de blev intervjuad. Enligt Denscombtes (2018) råd om intervjuer ansikte mot ansikte berörs detta. För att kompensera den stress jag upplever att jag utsatte respondenterna med så genomförde vi intervjuerna i för dem kända lokaler, vilket även Denscombe rekommenderar. Detta upplevde jag att respondenterna upplevde positivt och intervjuerna fortlöpte avslappnat och fokuserat.

Slutdiskussion

Så hur kan man då gå vidare från denna undersökning. Intervjuerna har gett mig en mer tydlig bild på hur vuxna elever upplever den svenska vuxenutbildningen samt vad de kan ha med sig för resurser eller kapital som mycket väl kan användas på ett bättre sätt inom undervisningen. Det jag saknar är en kompletterande bild på hur exempelvis deras läsläsning hemma kan se ut vilket observationer skulle kunna ge en liten inblick i. Jag saknar även lärarnas inom den svenska vuxenutbildningen narrativ om möten med andraspråks elever. En utökad forskning inom området skulle enligt mig i alla fall vara av stort intresse. Att då exempelvis fånga upp lärares narrativ, skolledares narrativ och även handledare på språkpraktikplatsers narrativ. Berättelser i all ära, det vore intressant att fördjupa studierna i området genom att observera lärandetillfällen. Dels i skolan men även att få följa några elevers läxstudier hemma.

Utifrån berättelserna måste man ändå säga att små Norrländska inlandskommuner, i synnerhet denna, har potential att göra lärandet av det svenska språket och etableringen i det svenska samhället för vuxna bra. Lyckas man bara kompensera att det inte finns så mycket folk som i en större stad genom spontana mötesmöjligheter samt att man även får till ett system där svenska undervisning och praktik fungerar i symbios med varandra så tror jag i alla fall att vuxna med liknande erfarenheter som Salina, Amina, Ali, Yonas och Shamun skulle lyckas riktigt bra i sitt lärande av det svenska språket.

Referenser

- Bourdieu, P. (1993). *Kultur sociologiska texter – i urval av Donald Broady och Mikael Palme*. Stockholm. Brutus Östlunds Bokförlag Symposium AB.
- Bouakaz, L & Bunar N. (2015). *Diagnos: Nyanländ. I U. N, Bunar (Red.). Nyanlända och lärande – mottagande och inkludering*. Stockholm. Natur och kultur.
- Denscombe, M. (2018) *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Duek, S. (2017). *Med andra ord – Samspel och villkor för litteracitet bland nyanlända barn* (Doktorsavhandling, Pedagogiskt arbete, Fakulteten för humaniora och samhällsvetenskap). Karlstad University Studies.
- Elmeroth, E. (2018). *Etnisk maktordning i skola och samhälle*. Lund: Studentlitteratur.
- Hagström, M. (2018). *Raka spår, sidospår, stopp – Vägen genom gymnasieskolans språkintrouktion som ung och ny i Sverige*. (Doktorsavhandling in arts and science, No. 748) Linköping: Filosofiska fakulteten, Linköpings universitet. Tillgänglig <http://liu.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1246831&dswid=-2809>
- Lindblad, M. (2016). *De förstod aldrig min historia, unga vuxna med migrationsbakgrund om skolmisslyckande och övergångar mellan skola och arbete*. (Doktorsavhandling i pedagogiskt arbete, 9). Umeå: Institutionen för tillämpad utbildningsvetenskap, Umeå Universitet. Tillgänglig: <http://umu.diva-portal.org/smash/get/diva2:927700/FULLTEXT02.pdf>
- Luke, A. (2009). Race and Language as Capital in School, A sociological Template for Language, Education reform. In N. R, Kubota & A, Lin. (Eds.). *Race, Culture, and Identities in Second Language Education, Exploring Critical Engaged Practice*. New York, US. Routledge.
- Migrationsverket (2019), Lifos rapport, Afghaner i Iran. Hämtad 2019-05-20 från <https://www.ecoi.net/en/file/local/2004934/190225202.pdf>
- Patel, R. & Davidsson, B. (2003). *Forskningsmetodikens grunder – Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund. Studentlitteratur.
- SCB, Syrien vanligaste födelselandet bland invandrare 2016 <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2017/Syrien-vanligaste-fodelselandet-bland-invandrade-2016/>
- Sharif, H. (2017). *Här i Sverige måste man gå i skolan för att få respekt – Nyanlända ungdomar i den svenska gymnasieskolans introduktionsutbildning*. (Doktorsavhandling i utbildningssociologi). Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis. Uppsala Universitet. Tillgänglig <http://uu.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1088592&dswid=6582>
- Skolverket (2018), Kursplan för kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare. Kursplaner och kommentarer – Reviderad 2018. Hämtad 2019-06-10 från

<https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a65d401/1553968003025/pdf3967.pdf>

Skolverket (2019), Introduktionsprogram. Hämtad 2019-05-22 från <https://www.skolverket.se/undervisning/gymnasieskolan/laroplan-program-och-amnen-i-gymnasieskolan/gymnasieprogrammen/introduktionsprogram>

Utrikespolitiska institutet (u.å), Eritrea. Hämtad 2019-05-14 från <https://www.ui.se/landguiden/lander-och-omraden/afrika/eritrea/skriv-ut-alla-kapitel/>

Vetenskapsrådet (2017), God forsknings ed. Hämtad 2019-05-21 från https://learn-eu-central-1-prod-fleet01-xythos.s3-eu-central-1.amazonaws.com/58bb1752f3dab/1473547?response-content-disposition=inline%3B%20filename%2A%3DUTF-8%27%27God-forskningssed_VR_2017.pdf&response-content-type=application%2Fpdf&X-Amz-Algorithm=AWS4-HMAC-SHA256&X-Amz-Date=20190521T110029Z&X-Amz-SignedHeaders=host&X-Amz-Expires=21600&X-Amz-Credential=AKIAIZ3QX2YUHH4E0O3A%2F20190521%2Feu-central-1%2Fs3%2Faws4_request&X-Amz-Signature=c010dc09ba0053888c9f5142aec7bffb1e626b3ffe9c55daf10f5755bc4af2e6

Åbo Akademi (u.å), Transkriberingsregler för studenter och forskare. Hämtad 2019-05-02 från <http://web.abo.fi/arkiv/etn/dokument/blanketter/transkribregl.pdf>

Bilagor

Bilaga 1

Frågemall till intervjuer

- Vilka utbildningsmässiga, språkliga och kulturella tillgångar hade deltagarna med sig till Sverige?

Tidigare utbildning

etnisk bakgrund, föräldrar, make/maka

Yrke

Föräldrars utbildning och yrke

Samtal skola, läxa mm. hemma

- Hur upplever deltagarna att deras tillgångar har fungerat när de lärt sig svenska i skolan och utanför skolan?

Svårigheter att lära dig svenska

Skillnad mellan hemland och Sverige

Språket i skolan, dokument från skolan, information från skolan

Digitalinformation

Lära dig svenska i skolan

Lära dig svenska hemma, ej skola – hur?

- Vilka tillgångar anser de är nödvändig för att lära sig svenska i Sverige?

Vad har fungerat bra? i skolan eller hemma, eller andra ställen i samhället

Vilka fördelar har du haft?

- Hur skulle de utifrån deras erfarenheter vilja förändra andraspråkslärandet i Sverige?

Tips om hur skolan kan förändras för att förbättra andraspråksundervisningen?

Tips om hur samhället kan bistå med hjälp i lärandet?

Bilaga 2

Informationsbrev och samtyckesblankett
för deltagare i undersökning om studie inom svenska som andraspråk för
universitetsstudier på C-nivå.

Du tillfrågas härmed om deltagande i denna undersökning.

Syftet med studien är att studera vuxna andraspråksinlärares erfarenheter med att
lära sig svenska i och utanför VUX.

För att göra detta kommer jag att intervjua fem vuxna personer som har studerat
svenska under de senaste sex åren. Samtliga deltagare ska vara över 20 år och
komma från ett icke europeiskt land.

I intervjun som kommer att spelas in, kommer vi att samtala om din bakgrund
gällande studier från din uppväxt, dina erfarenheter från utbildning i Sverige och
från andra länder. Vi kommer även samtala om din familjs studie- och
yrkesbakgrund. Utöver detta kommer vi att samtala om språkinlärning på skola
och utanför skolan, i hemmet eller i andra sociala sammanhang. Dina personliga
uppgifter samt namn på kommunen som du är bosatt i kommer att avidentifieras i
undersökningen och benämnas med ett annat namn.

Intervjun kommer att transkriberas, skrivs ner. Inspelningen kommer när
uppsatsen är färdig att raderas. Du kommer att få ta del av uppsatsen när den är
färdig om du önskar detta. Ingen inom universitetet kommer att veta om ditt
deltagande förutom jag.

Ditt deltagande i undersökningen är helt frivilligt. Du kan när som helst avbryta
ditt deltagande utan närmare motivering.

Undersökningen kommer att presenteras i form av en uppsats vid Högskolan
Dalarna.

Undersökningen är forskningsetiskt granskad enligt principer från
Forskningsetiska nämnden vid Högskolan Dalarna.

Ytterligare upplysningar lämnas av nedanstående ansvariga.

X, 2019-05-01

Andreas Bertils, tel x , [epost](#), adress

Handledare: Sofia Lindén, [epost](#)

Härmed ger jag mitt medgivande till att delta i undersökningen:

Underskrift deltagare